ریفراندۆم و تەڵەی کەرکوک ....
عەلی مەحمود محەمەد

ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووک بە بەشداری زۆرینەیەکی کەم لە 24 ئەندامەکانی لە کۆی 41 ئەندام بڕیارە گەورە مێژووییەکەی دا لە ئەنجامدانی ریفراندۆم لە شارەکە, وەلێ بڕیارەکە تاك لایەنە بوو, بێ بەشداریکردنی هیچکام لە نوێنەرانی تورکمان و عەرەب, بڕیارێك لەسەردەمی دامەزراندنی دەوڵەتی عێراقەوە کوردەکان و تورکمانەکان چاوەڕوانی بڕیاری وابوون هەر یەکەیان بیدەن, وەلێ ئەم 95 ساڵە هیچ لایەکیان نە بۆیان ڕێکەوتبوو, نە دەشیان وێرا تاك لایەنە بڕیاری وا قورس بدەن, کەرکووك بۆ کورد و بۆ تورکمانیش بە تایبەت لای ناسیۆنالیستەکانیان پیرۆزی تایبەتی گەورەی هەیەو بۆتە خاڵی گرنگی کێشەکان و خەونی لوتکە, ململانێ نەکردن لەسەری خاڵیان دەکاتەوە لە بوون, ئەم بڕیارە کاریگەری لە سەر نەخشەی سیاسی ناوخۆی کوردستان دادەنێت, پارسەنگی هێزەکان نێوان حیزبەکان دەگۆڕێت, ژمارە بەندی حیزبەکان دەگۆڕێت لە گەورەوە بۆ بچوکترین, هەندێك حیزب گەورە دەکاتەوە, هەندێکی دیکە بچوك, تەنانەت کاریگەری لە سەر پێکهاتەکانیش دادەنێت بە حیزبەکانیشیانەوە, وە نەخشە و پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستانیش لە داهاتوو دەگۆڕێت,وە باڵادەستی لایەنەکان بەسەر پرۆسەی ریفراندۆمەوەو پارسەنگی هێزی نێوان بەڵێ و نەخێری ریفراندۆمی کوردستانیشی گۆڕی, کاتێك شارە پیرۆزەکەی ناسیۆنالیزم دێتە ناو پرۆسەکەوە, ئیتر نەخێر قورسە بێت.

بە خێرایی ئەم هەنگاوە لە لایەن تورکیا و بەرەی تورکمانی و عەبادییەوە ڕەتکرایەوە, پێ دەچێت لە کاتژمێرەکانی داهاتوودا ئەم بڕیارە زۆری دیکە بهێنێتە قسە و هەڵوەستەکانی نەیارانی ریفراندۆم توندتر بکات لە وڵاتانی هەرێمەکە , چ تورکەکان بێت یان ئێرانییەکان.ئەم کاردانەوانە لە کەرکوك وەك شوێنەکانی دیکە بە ئارامی ناڕواتە پێش بە تایبەت لە ڕۆژانی پێش ریفراندۆم و ڕۆژانی ریفراندۆم و دواتریش بە تایبەت ئەو ڕۆژانەی بویسترێت بڕیارەکە بە پراتیك بکرێت , لەوکاتەی هاوڵاتیان دەنگ بە بەڵێ دەدەن, شارەکە دەباتە ناو ململانێیەکی کۆتایی نەهاتوو, بۆیە مانۆڕە سیاسییەکان و زیرەکی شاندی دانساندنکارو عەقڵیەتی سیاسی دانوساندکار لە گەڵیاندا گرنگە, پێویست دەکات شاندی گەورەتر

لەوەى چوو بۆ بەغدا لە گەڵ نوێنەرى توركمانەكان دانيشێت, چونكە تەڵە ترسناكەكەى ريفراندۆم لێرەيە نەك لە بەغدا, دەبێت بە وريايى و ژيرييەوە مامەڵەى لە گەڵدا بكرێت و نەكەونە تەڵەى شەڕەوە, بچوكترين بارگرژى پرۆسەكە دەباتەوە خاڵى سفر, بە مایەش لێى دەرناچنەوە.

كەركووك كێشەيەكى ئاڵۆزە و توركمان لە پاڵ كوردەكان پێكهێنەرێكى سەرەكى پێكهاتەى شارەكەن, بە تايبەت لە ئاستى ناوەندى شار, لە سەردەمى نوێدا بە تايبەت لە سەدەى نۆزدەهەمەوە پێكهاتەيەكى سەرەكى و گرنگ و بنيات نەرى شارن و سەدان ساڵى دواين بەشى زۆرى كارگێڕييەكانى ناو شاريان بەدەستەوە بووە.وەلێ ئەم تەڵەيە ئايا دەتوانرێت بە دانوساندن چارەسەر بكرێت ؟, لە كاتێك جەستەيان لێرە بێت و مێشكيان لە Beştepe ى ئەنقەرە بێت, لەم بوارەدا ئەزمونى نوێ زۆرەو لە زۆر قوناغى هەستيارى سياسى كەركوك دا, توركيا كەڵكى لە توركمانەكان وەرگرتووە نموونە رووداوە نەخازراوەكانى ساڵى 1959, لە لايەكى ديكەوە توركمانەكان كە بيرى ناسيۆنالستى تۆڕانى بەسەريانداا زاڵە خەونى گەورە بە توركمانيكردنى شارەكەوە دەبينن بە سانايى تەسليم بە ئەمرى واقع نابن كە پشتيوانييەكى گەورەى هەرێميش لە پشتيان بێت.

بۆ چارەسەرى ئەمە چى بكرێت, لە كاتێك توركمانەكان بيانەوێت لە بايكۆت زياتر كێشە دروست بكەن و دان بە ئەنجامەكانى ريفراندۆم نەنێن, چونكە خەونى ئەوان بۆ شارەكە لە گەڵ ئەنجامەكانى ريفراندۆمدا ناياتەوە وە دۆڕانيش قەبوڵ ناكەن, ئەو خەونەى دەيان و سەدان ساڵەى بەم شارەوە دەيبينن بە دەنگدانێك لە بيرى ناكەن و تەسليم بە ئەنجامەكەى نابن, بە تايبەت ئێستا حەويجەو رياز لە دەرەوەى پرۆسەكەن و لەو كاتەى كوردەكان بە چڕى دەنگ بە بەڵێ بدەن, كە پێشبينى دەكرێت بەهۆى ململانێ نەتەوەييەكانەوە لەم شارە دەنگى بەڵێ بگاتە ترۆپك, بۆ پێكهاتەى عەرەبەكان بە بوونى حەويجە و رياز لە ژێر دەستى داعش بۆ خۆى كێشەكە چارەسەرە و دەكرێت وەك پوازى دەسەڵاتدارييەتى بۆيان ج□ ب□ه□□رێت و مافى بڕياردانى چارەنوسيان پێ ببەخشرێت بە مافى جياكردنەوەى ئەو ناوچانە , دەبێت واز لە خەونە ناسيۆنالستييە مێژوويي□كان ب□ه□□رێت , يان هەموو يان هيچ , ئەوەندەى رياليستيي□ لم ق□ناع□ ب□دەست بهێنرێت, بە بڕواى من دەكرێت كەڵك لە چەند نمونەيەكى چارەسەرى بۆ شارەكە وەربگرترێت لە ئەزموونى جيهانەوە :- دا بەشكردنى شارەكە بەسەر 4 كانتۆن " كورد, توركم□ان, ع□ر□ب , س□ريان", هەر كانتۆنە دەسەڵاتداريەتى خۆى و

حكومەتی خۆجی□تی خۆی هەبێت وەك برۆكسل, هەموو بڕیارەكان خۆیان بیدەن, ئەم پێشنیارە دەكرێت بكرێتە هەنگاوێك بۆ بەشداری پێكهاتەكان لە ریفراندۆمەكە, لە ئاستی كوردستانیش بەشداری پراتیكیان پێ بكرێت لە دەسەڵاتدا, سەقفی داخوازی توركمانەكان دوای كەركوك زۆر بەرزە بێتەوە لە گەڵ دەسەڵاتخوازی حیزبە دەسەڵاتدارەكانی كوردستان نایاتەوە.- ئەزمونی بەرلین, شارەكە وەك بەرلین, یان دەیان شاری دیكەی ئەوروپا دابەش بكرێت , ئەگەر پێكهاتەكان دیكە ئامادە نەبوون بێنە ناو پرۆسەكەوە , تەنها لەو بەشانەی زۆرینە رازین بە ریفراندۆم ئەنجام بدرێت, دوای روخانی سەدام زیاتر نەخشەكان ئاسانتر بوونەتەوە بۆ جیاكردنەوە, بە تایبەت دوای دروستكردنی گەڕەكە گەورەكان لە قەراغی شار لە باكوری رۆژهەڵاتەوە بۆ رۆژئاوای شارەكە, چونكە ناكرێت لە ململانێیەكی بەردەوامدا ژیان سەركەوتوو بێت, بە تایبەت لە حزوری بیری ناسیۆنالیزمێك تا ئاستی فاشیست باڵا, وردە وردەش بە بوونی كێشەكە نەشونما دەكات.

– دەركردنی هاتووەكان بە ئەزموونی هەرێمی Upper Silesia نێوان ئەڵمان و پۆڵۆنی□كان ,كە لە 20-10-1921دا بڕیاری لەسەر درا, هەرچەندە پرۆسەی گۆڕانكاری كەركووك لە هەردوو قۆناغەكە (سەردەمی عوسمانی و بەعس) زۆر بەم شێوازە دەچێت لە تەتریك و تەعریب دا , لە ئەنجامدا پۆڵۆنی□كان لە دوای شكستی هیتلەر 3 ملیۆن ئەڵمانیان لە هەرێمەكە دەركرد , لە ئێستادا تەنها 153 هەزار ئەڵمانی لەو هەرێمە ماوە , لە روی مر□قایەتی و هێزیشەوە لە قازانج نی□ دەست بۆ حالەتی وا ببردرێت و نا مر□قانەیە , لە هیندستان و پاكستان و بەنگەلادیش و زۆر ش□و□نی دیكە دەیان نموونەی وا هەیە, مێژوو و باڵادەستی ئەمری واقع رۆڵ دەگێڕێت, وەلێ مر□قایەتی لێرە جێگای نا بێتەوە .

ب□ ب□□وای من بۆ سەرخستنی ریفراندۆم لە شاری كەركووك, پێویستە سەرەتا دەست بۆ سیناریۆی یەكەم ببردرێت, حكومەتێكی خۆ جێی لەسەر بنچینەی كانتۆنەكان پێك بهێنرێت و بڕیاری لەسەر بدرێت, ئەگەر سەری نەگرت, هانا بۆ سیناریۆی بەرلینیانە لە دابەشكردنی شارەكە ببردرێت, واز لە خەونە ناسیۆنالستە ئەفسوناوییەكان به□□نر□ت , لەوانەیە پرسیار بكرێت ئەدی چەندین ساڵە چۆن ئەم نەتەوانە پێكەوە ژیاون با بەردەوام بێت, ئەمە راستە ئەوكاتەی ناسیۆنالیزم واز لە خەونەكانی خۆیان بهێنن, لە كاتێكدا شار بەهەشتی خەونی ئەوانە بۆ بەدەستهێنانی و گەیشتن پێی ئامادەن جهەنەم بۆ ركابەرەكانیان

بخــولقێنن, دابڕان و لێكنەكەوتــن بــاشترين چارەســەرە ئەگەر رێــك
نەكەوتن بۆ پاراستن لە تەڵەى خوێنى كەركووك.